

Cursus Bouwhistorie avond 3

Programma avond 3

Funderingen

Vloeren

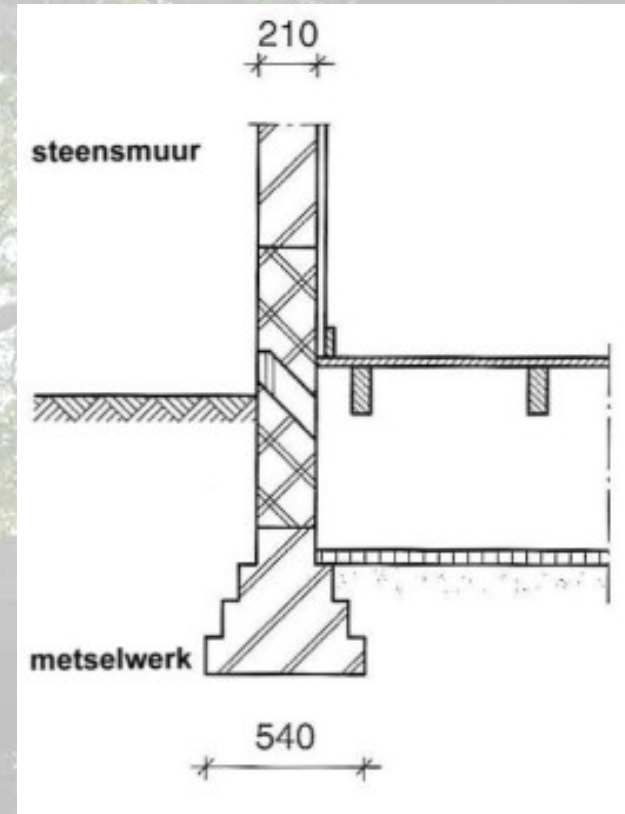
Muren

Funderingen

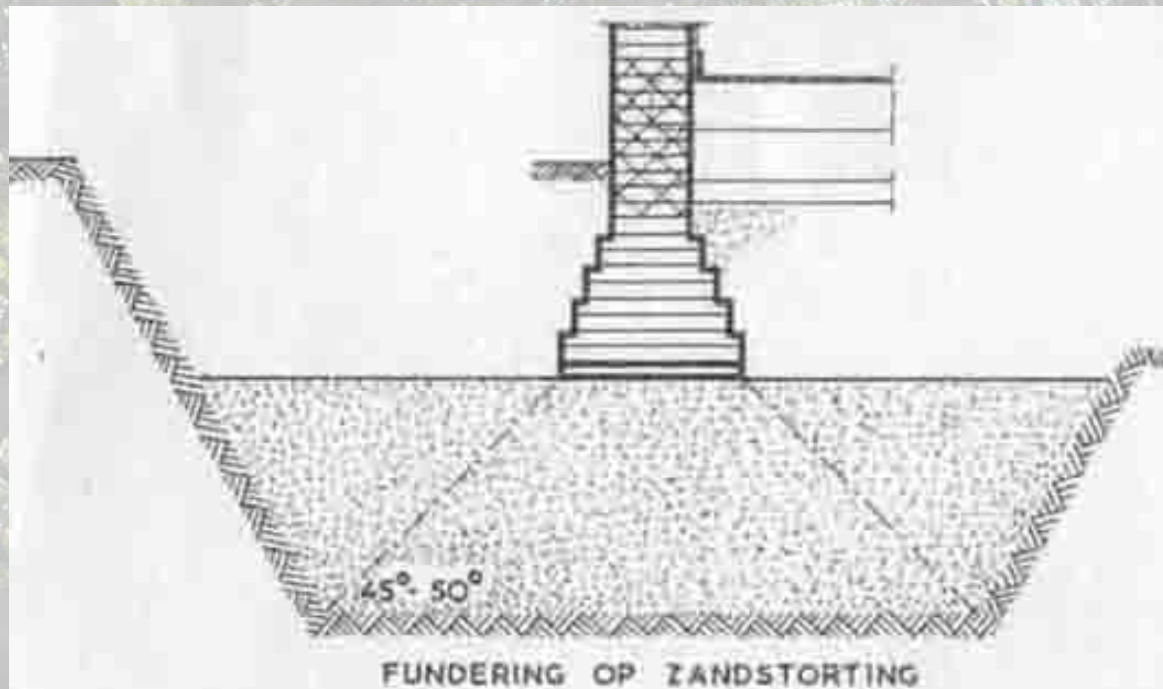
De fundering is het deel van het gebouw dat het gewicht van het bouwwerk moet overdragen aan de grond.

Er zijn verschillende funderingstypes:

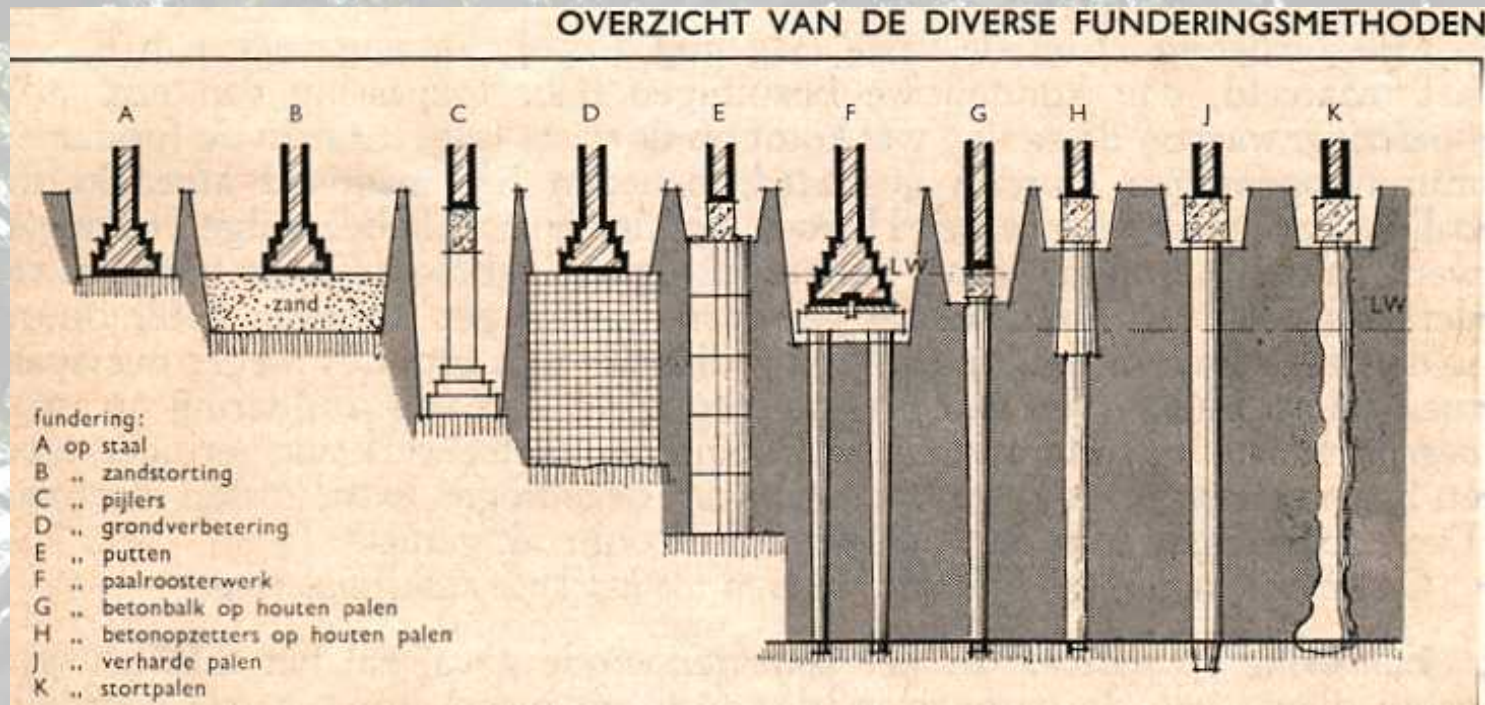
- Op vaste grondslag (staal)
- Op grondverbetering
- Op kelders
- Op palen

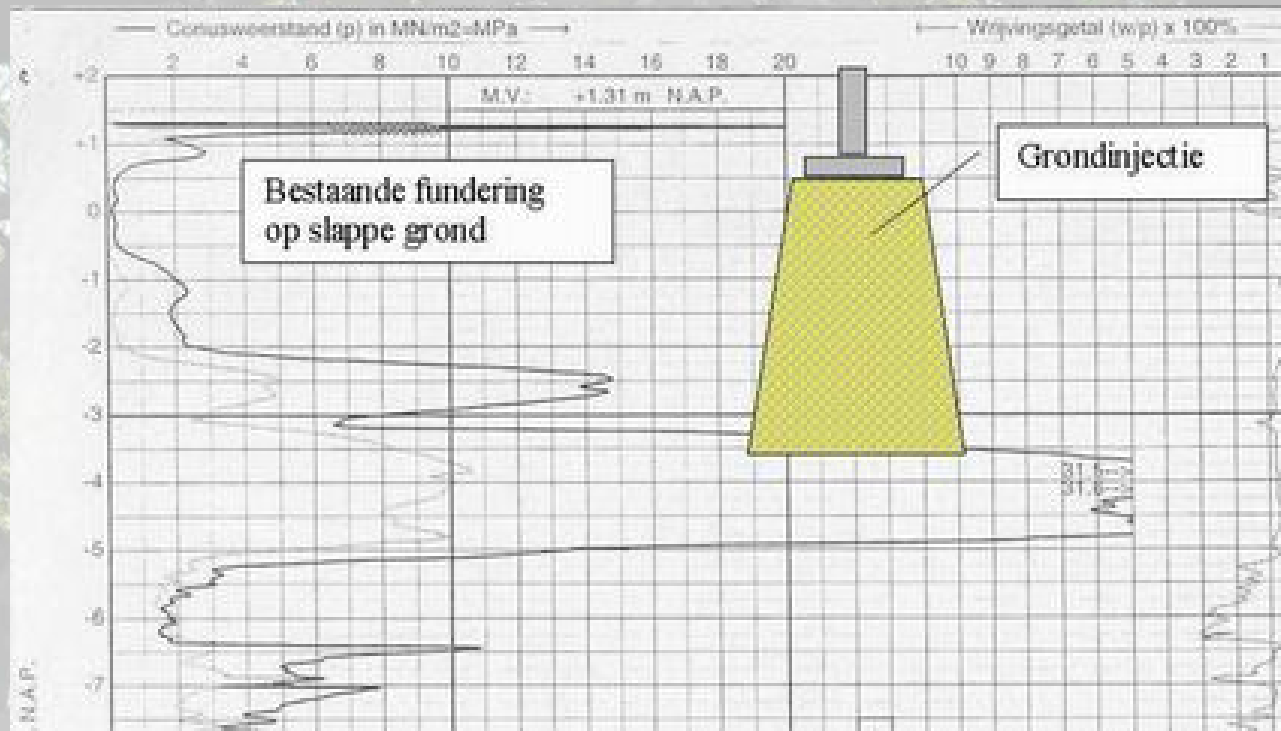
Vroeger werd de fundering niet berekend, hooguit met wat simpele vuistregels bepaald, maar vooral uit ervaring en gevoel werd deze gemaakt

De verschillende funderingsvormen die in Nederland bekend zijn

Bodemsonderingen laten zien hoe de grondweerstand is opgebouwd

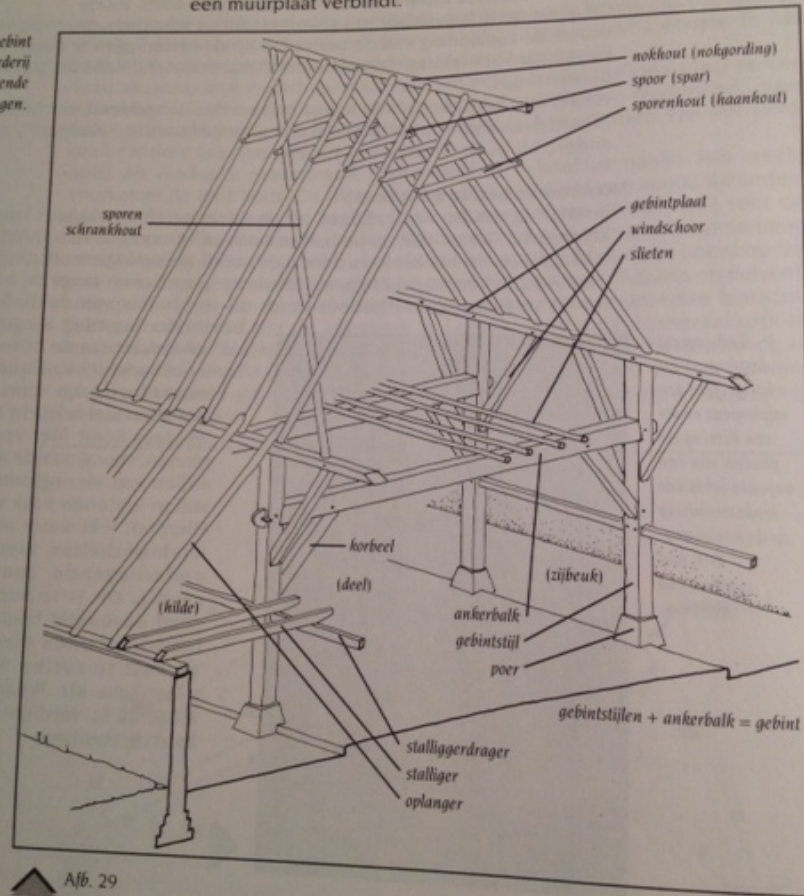

De verschillende grondsoorten in Nederland

been
blokkeel

krom of scheefstaand dragend element in een houtconstructie.
horizontaal houten element dat een krommer of spantbeen met een muurplaat verbindt.

gebint
raderij
vende
ngen.

Afb. 29

bovenbalk

bovenlegger, horizontale balk die haaks ligt op de
jukken van een vijs

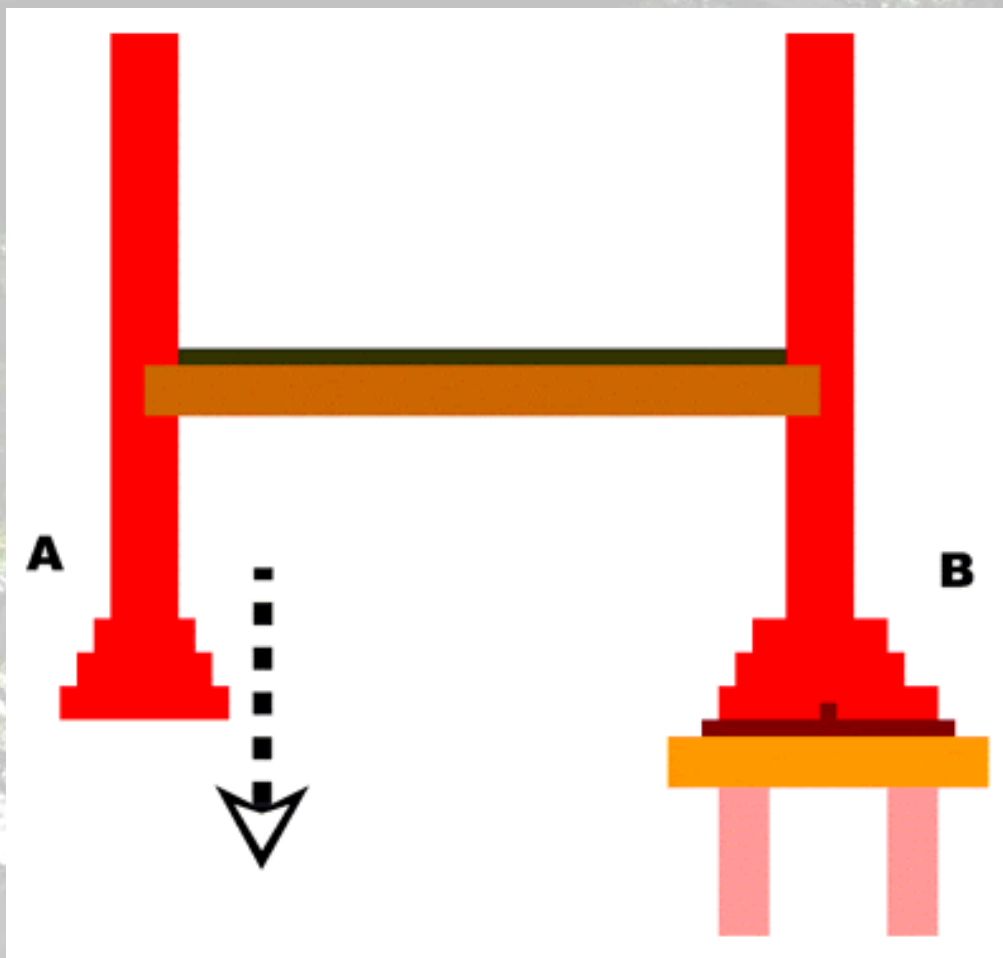
Het hoofdstel van een boerderij

Schuur Boeijink, gebintstijlen op veldkeien gefundeerd

Veldkeien uit de nabije omgeving

Het linker funderingstype volstond eigenlijk in het gehele oosten

Vloeren

De vloeren van
boerderijen
evolueerden van
leem naar keitjes,
deeklinkers,
tegels, dodekop,
en planken op
balken

Keitjesvloer onder
tegelvloer in Geesteren

Aardige manier om de onderliggende keitjesvloer ook in het zicht te laten

Tegels werden vanaf begin 19e eeuw veelvuldig toegepast

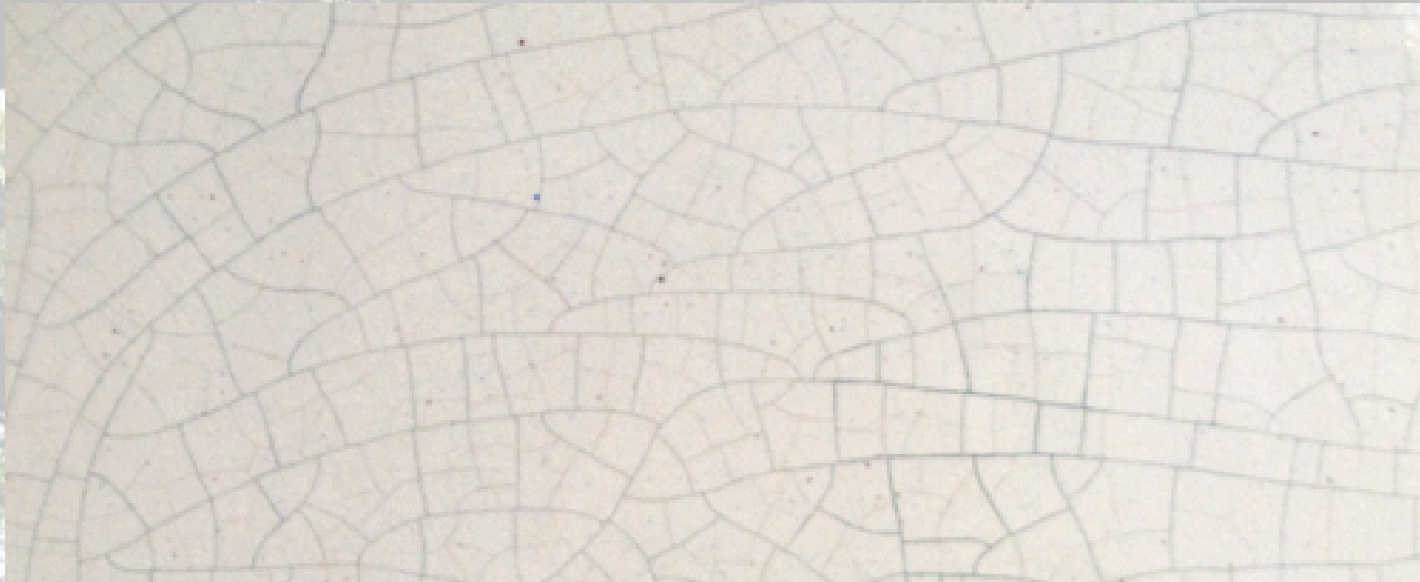
Allerlei variaties in kleuren en patronen werden mogelijk

Tegels (Witjes) werden reeds in de 16e eeuw gemaakt

Glazuur heeft als belangrijkste grondstof siliciumoxide, net als glas

Craquelé is te forceren bij nieuwe tegels
oven openen bij 200graden en dan tegels dompelen

Potscheurtjes of kannenscheur was een "afvalproduct" uit de pottenbakkerij

Estriken zijn vrij dikke, onregelmatige tegels

Ook deelklinkers leggen was een relatief goedkope manier om te verharderen

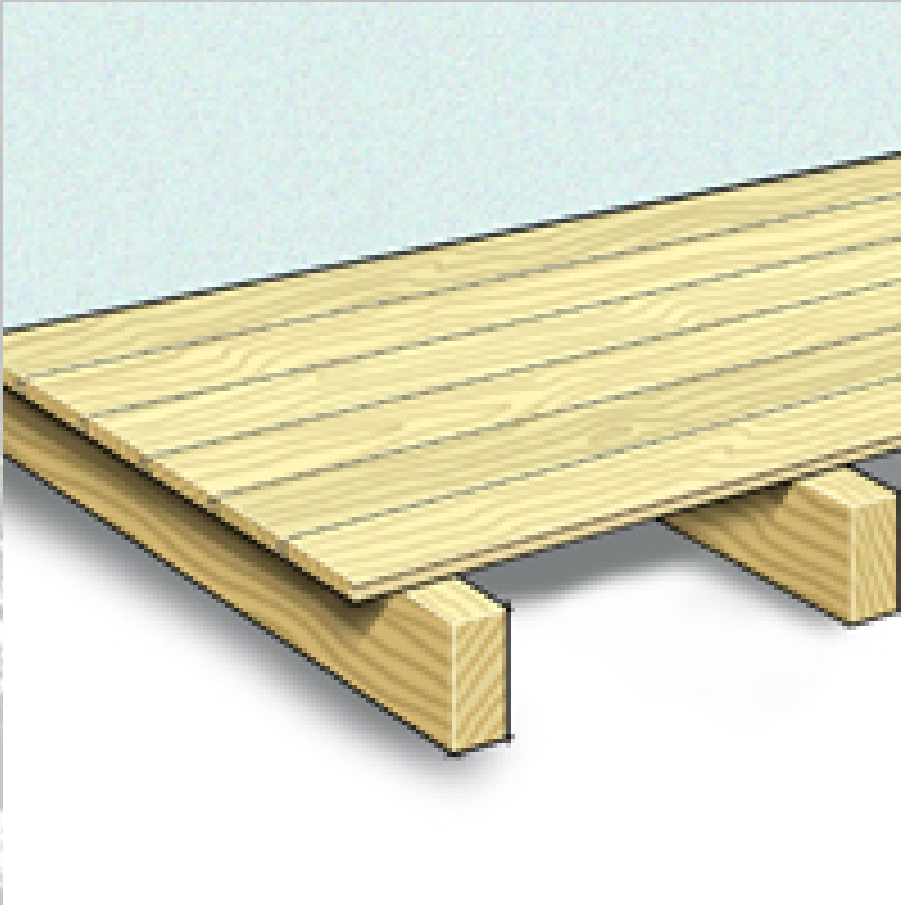
Dodekop is een roodbruin pigment van ijzeroxide en leemaarde

Dodekop is een roodbruin pigment van ijzeroxide en leemaarde

Het uiteindelijke resultaat

Balklaag met vloerdelen en rechts een grenen vloer

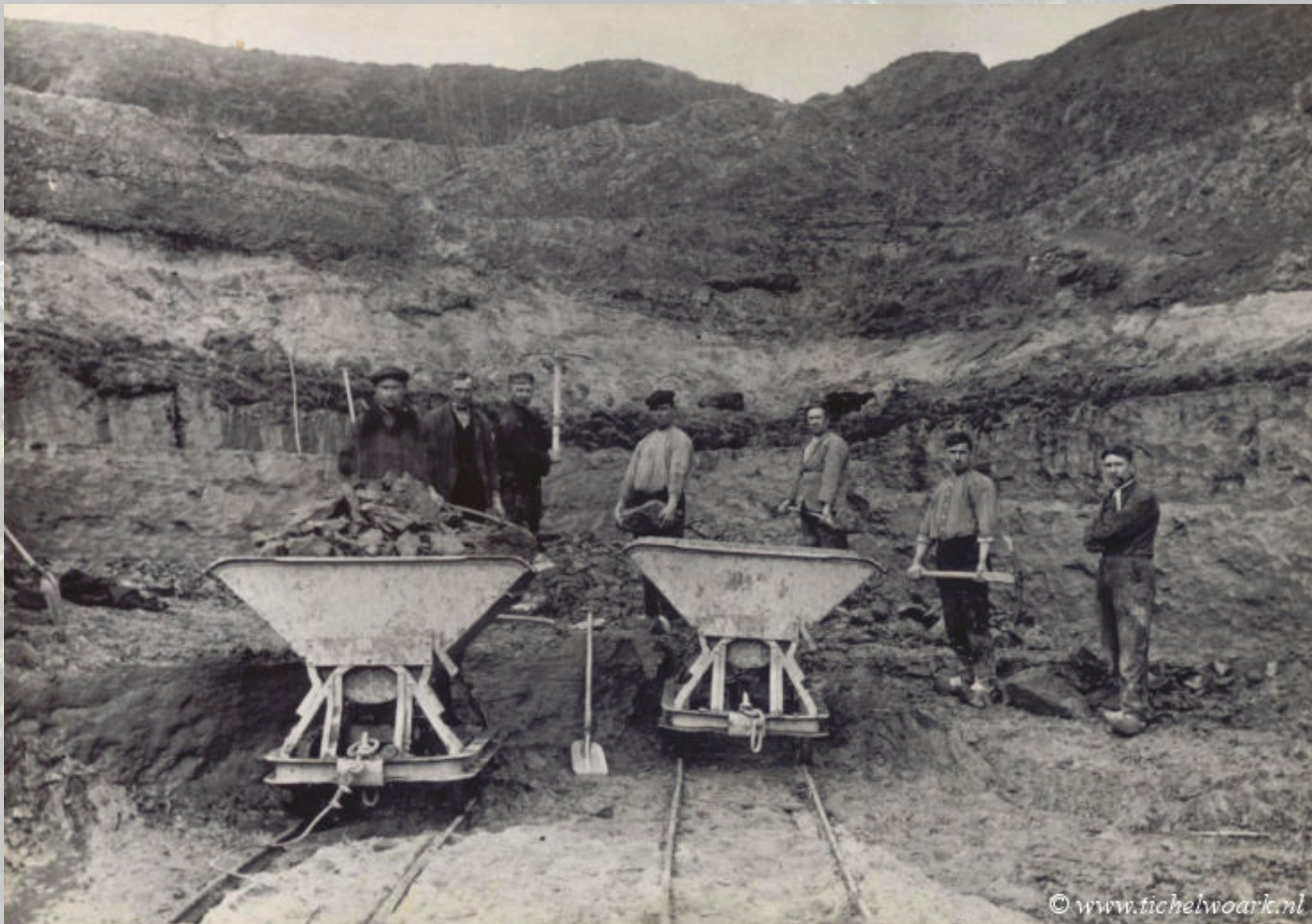

Balklaag op onderslag of direct op poeren

Muren

In de 19e eeuw
werd de
vakwerkwand
langzaam maar
zeker vervangen
door gemetselde
muren. De
baksteen werd
heruitgevonden
in 1300.

Baksteen proces in veldovens, ringovens en tunnelovens

Groenlingen worden gemaakt in een vormbak en te drogen gelegd

- klinker

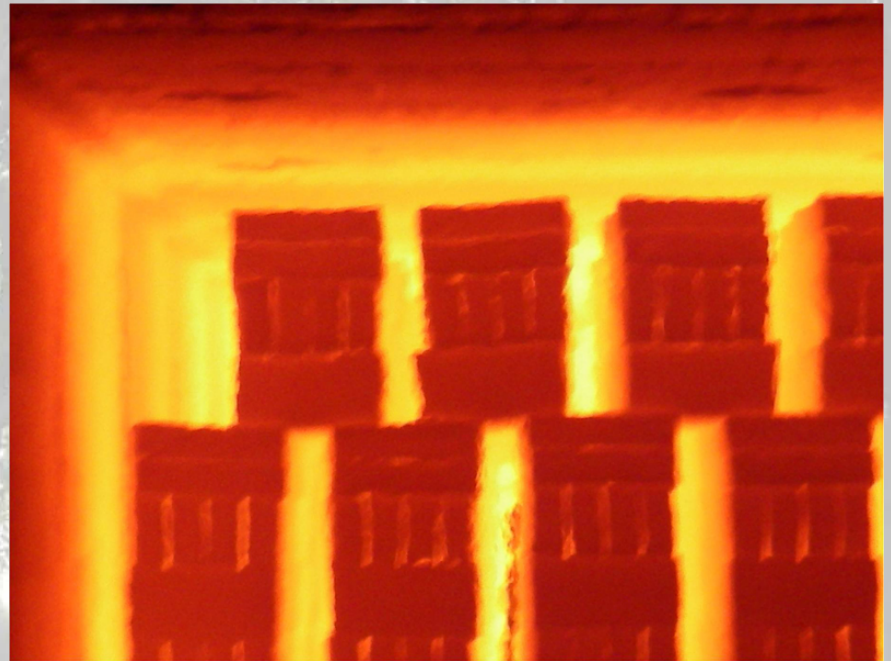
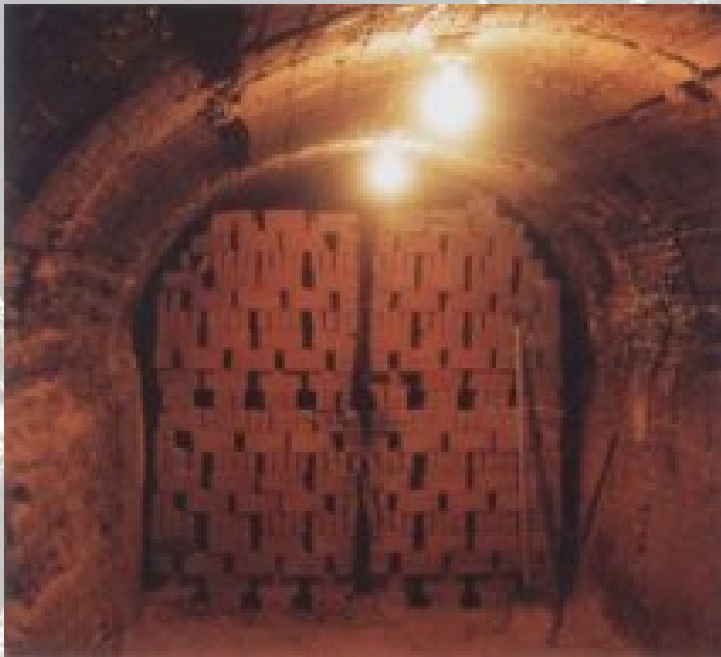
opgaand werk
deze werden gebruikt voor het metselen van t
optrekkend vocht tegen te gaan.

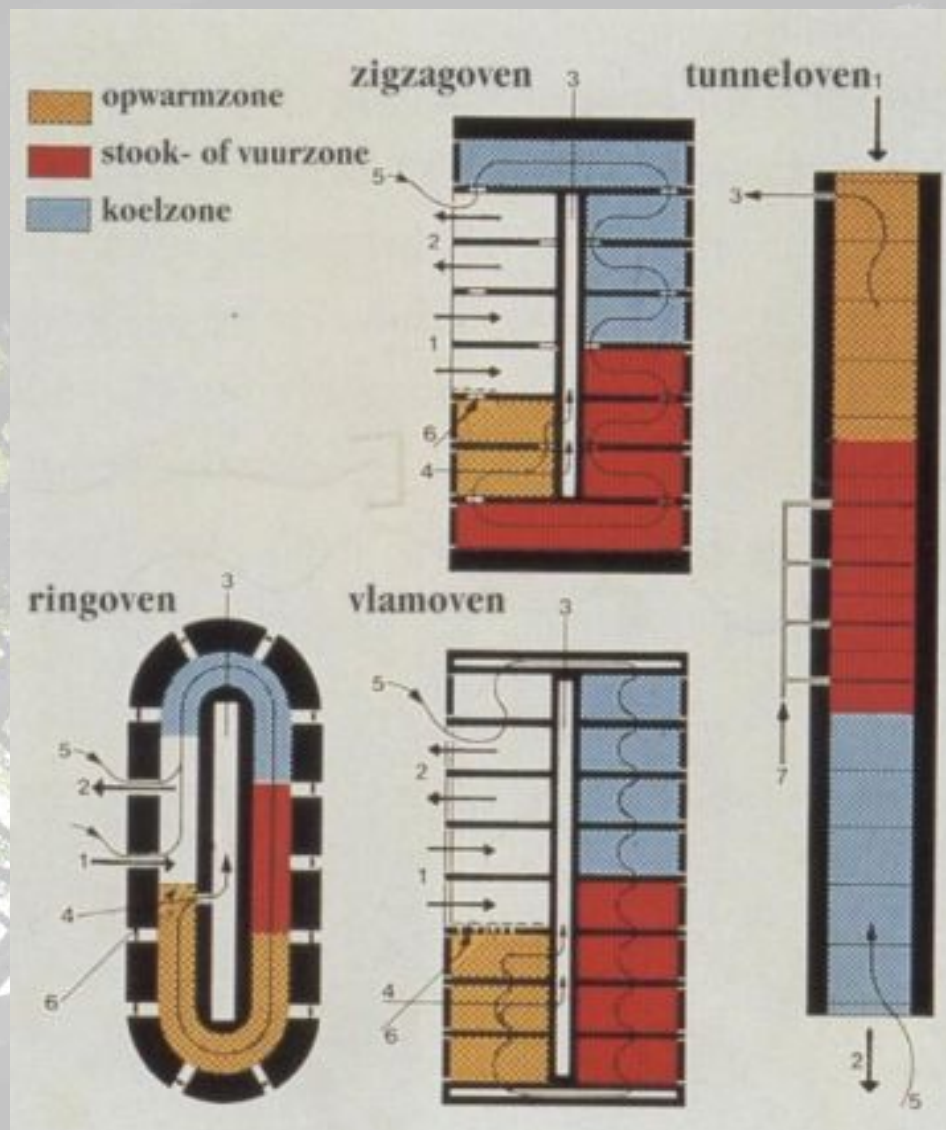
Hetzelfde proces bij Biezeveld in Kerkdriel

Groenlingen worden gestapeld in een veldoven

De oven goed opstoken en op temperatuur houden was vakwerk

De verschillende types steenfabrieken langs de IJssel

Originele vlamoven aan de Rijn bij Arnhem (Meinerswijk)

Zicht op de baktunnels

Inkijk in een baktunnel

De ventilatie toevoer gaten in het gewelf

Gemetseld tongewelf

De muren tussen de tunnels voorzien van "doorgeef" gaten

De doorgeefgaten om het vuur te leiden naar de volgende tunnel

De verschillende deksels voor de ventilatie gaten

Boven de tunnels de enorme zolder

Aan de linker zijde loopt het grote rookafvoer kanaal naar de schoorsteen

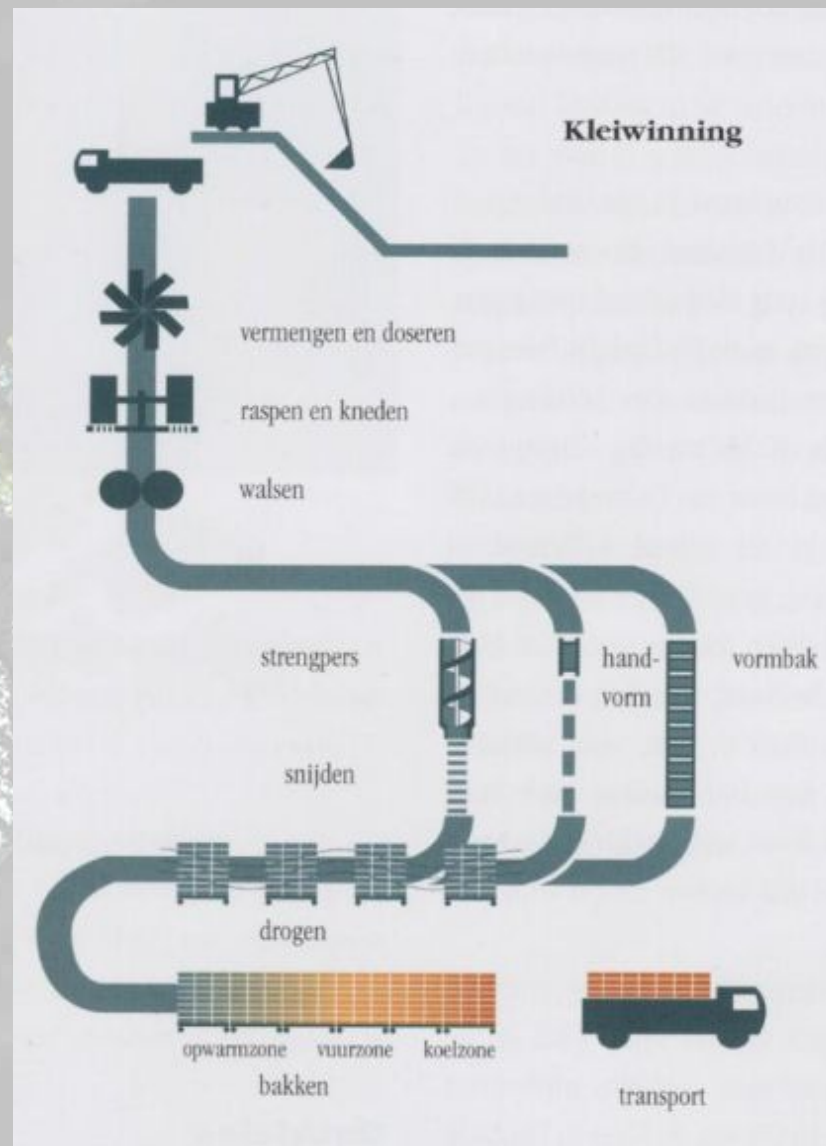
Een machinale handvormmachine

Vormbaksteen, het proces is machinaal geworden

En de huidige en meest toegepaste strengperssteen

Schematische opzet baksteenfabricage

Bakproces temperaturen

De stenen worden gebakken en het restvocht verdwijnt uit de groene steen.

Bij 485 graden wijkt het kristalvocht (chemische verbinding met de klei)

Vanaf hier wordt de steen hard.

Tussen 800 en 900 graden ontstaan de rode stenen voor binnenwerk

Tussen 900-1080 graden ontstaan de grauwe stenen voor buitenwerk

Tot 1125 graden vloeien de poriën wat dicht en ontstaan de trasraamklinkers

Boven deze temperatuur sinteren of verglazen de stenen (smelten)

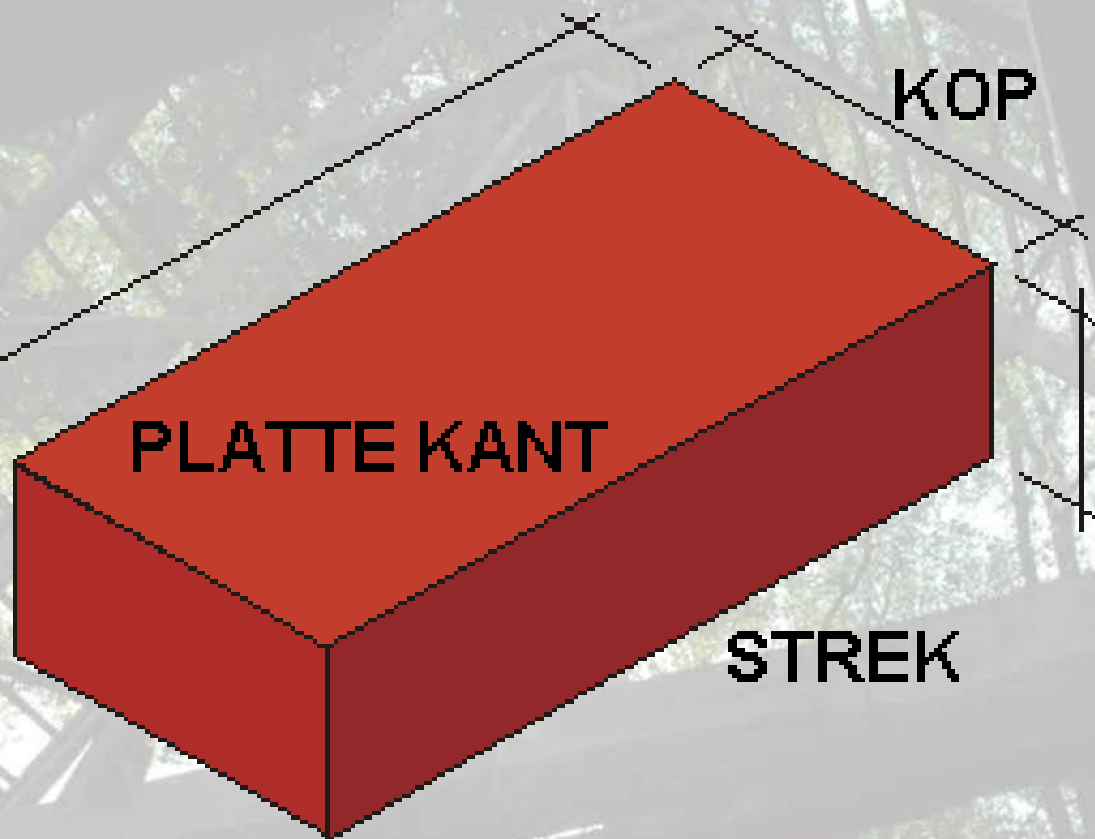

De meest voorkomende gemiddelde maten van oude bakstenen

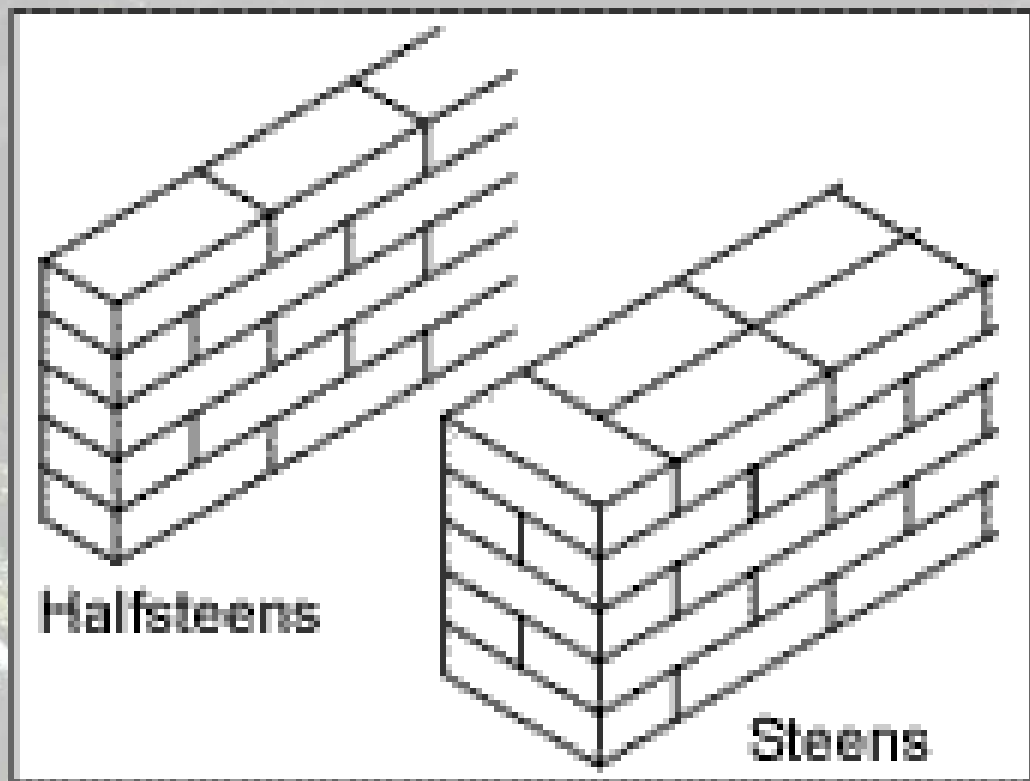

Kloostermop,
Ijsselsteentje, en
tegenwoordig formaat
(waal)

De kloostermop	32x15x8cm
Groninger steen	28x13x6cm
Waalsteen	21,5x10,6x5,3cm
Utrechtse platte	23x11x4cm
Rijnsteen (drieling)	18x9x4,3cm
Ijsselsteen	16x7,8x4,5cm

Benaming van de zijden

Halfsteens metselwerk bij schuren of spouwmuur, steens bij de oude boerderij muren

Benamingen van het metselwerk

1 halfsteensverband

2 staand verband

3 kruisverband

4^a klezorenverband, lopend

4^b klezorenverband, staand

5 vrij of wild verband

6 Noors of kettingverband

7 Vlaams verband

8 Frans verband

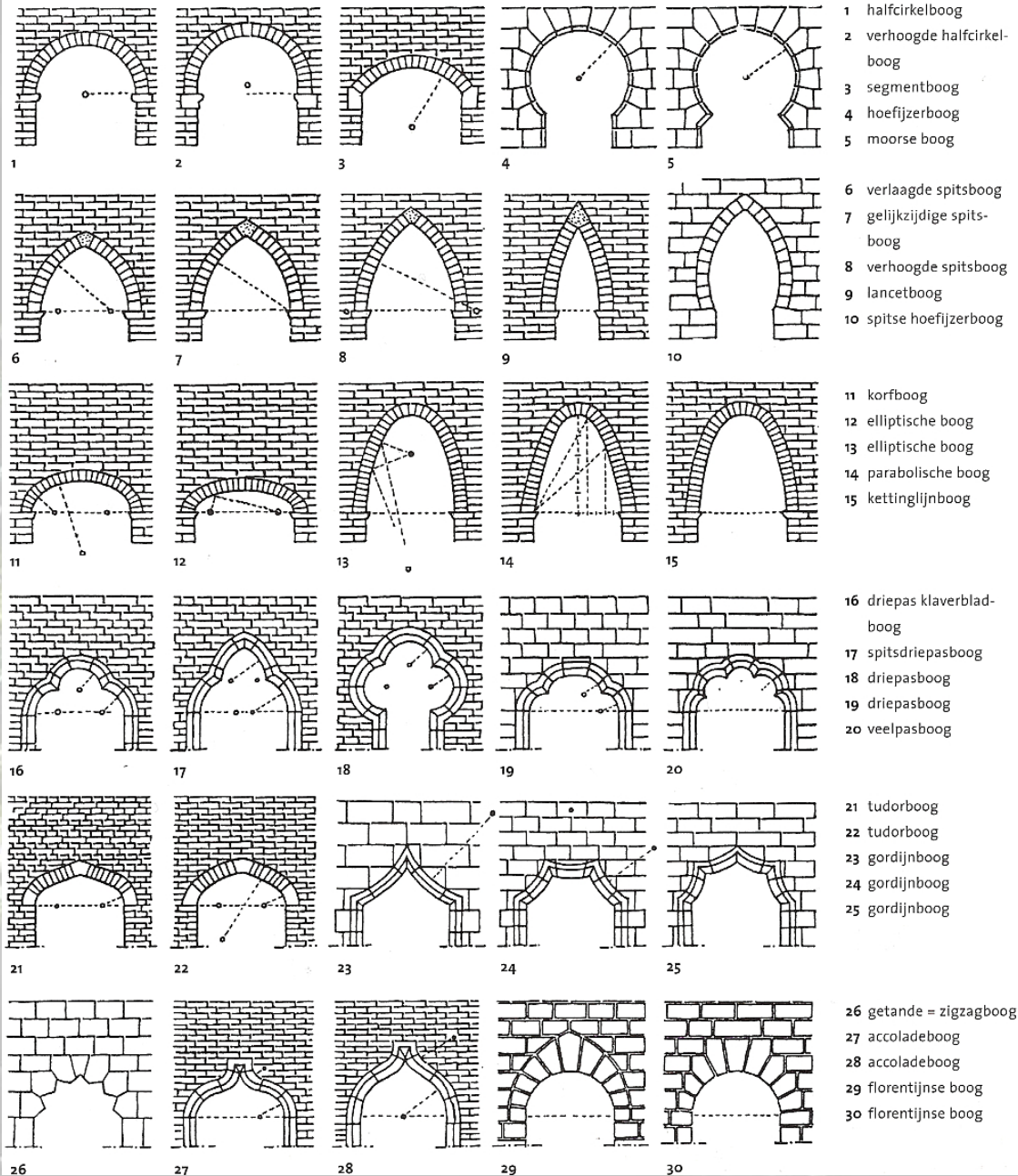

9 Engels tuimuurverband

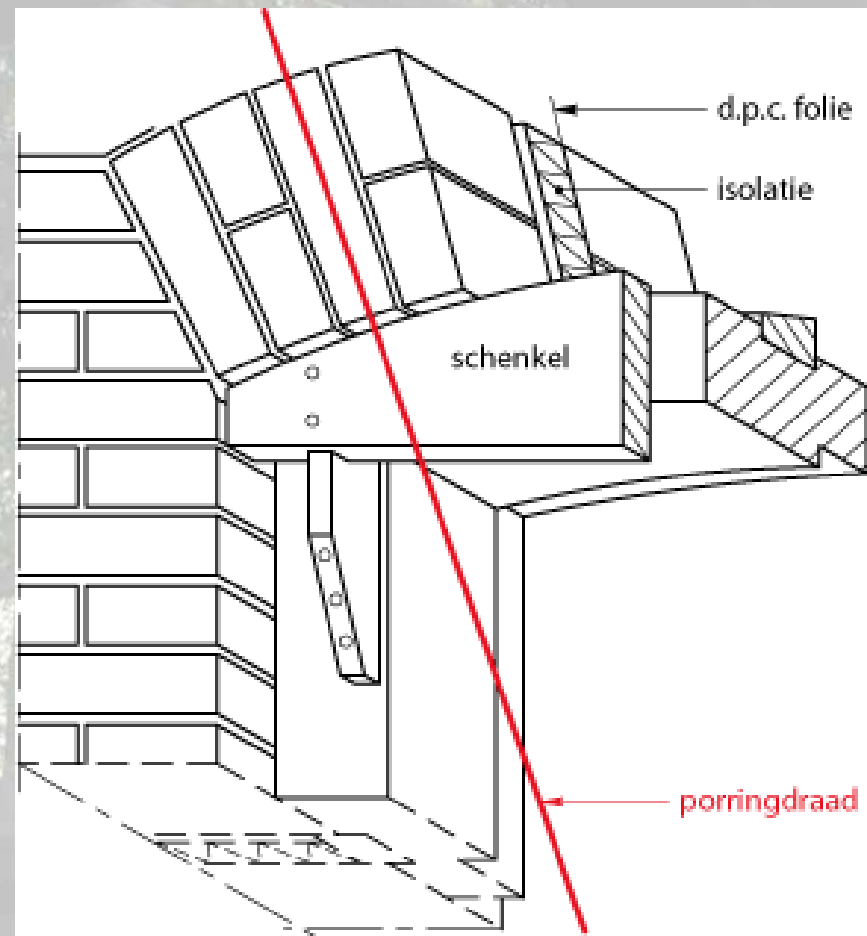
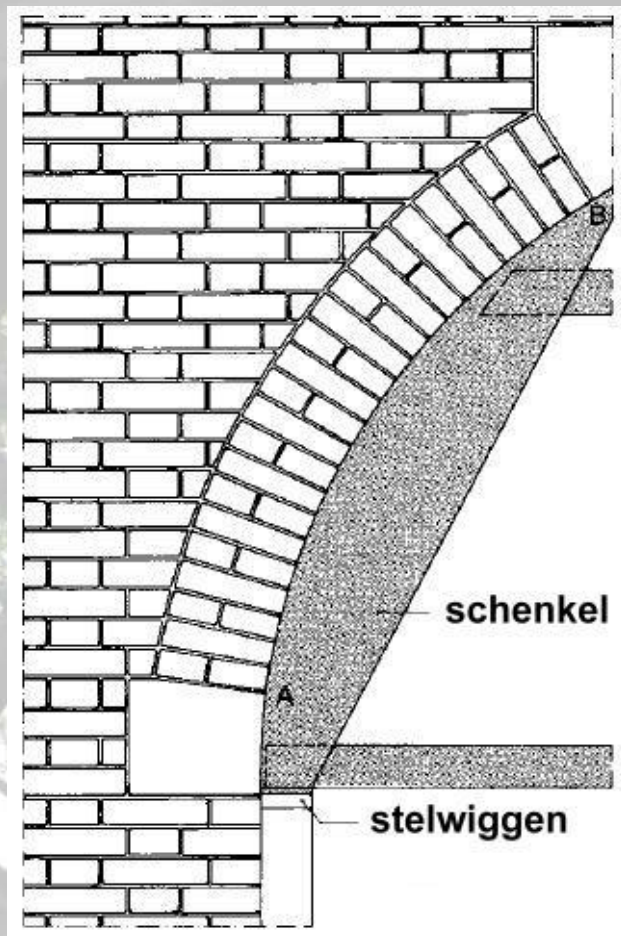

10 koppenverband

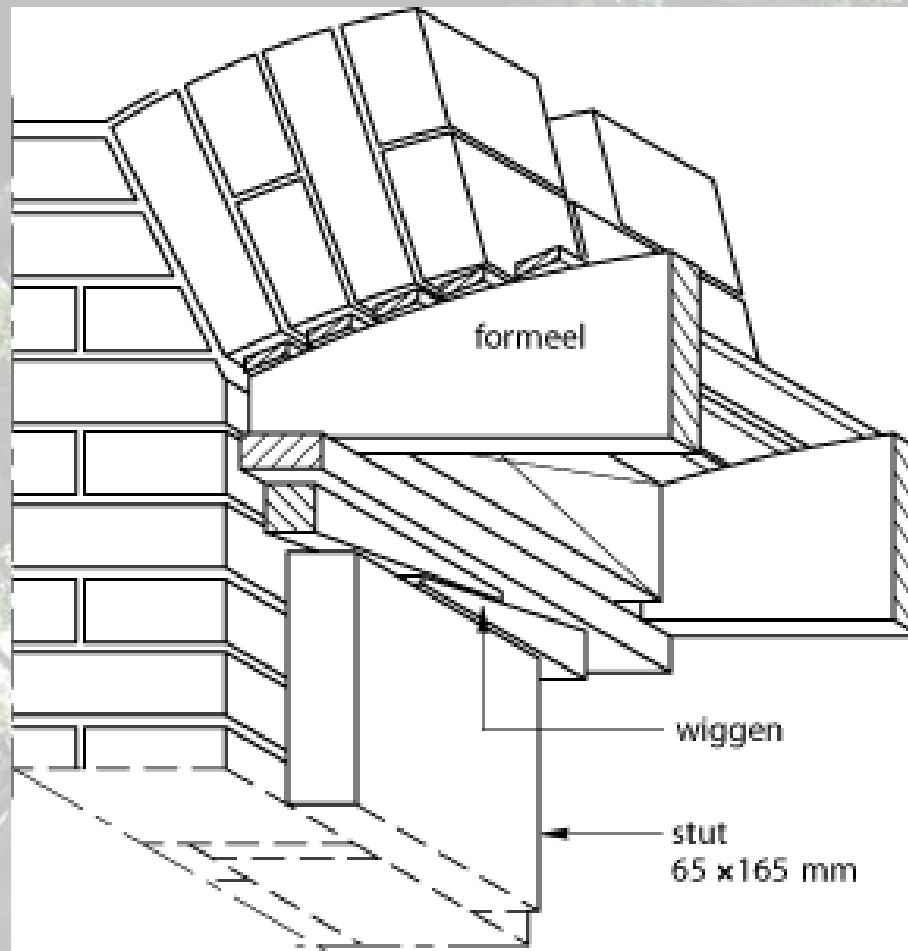
De verschillende metselverbanden

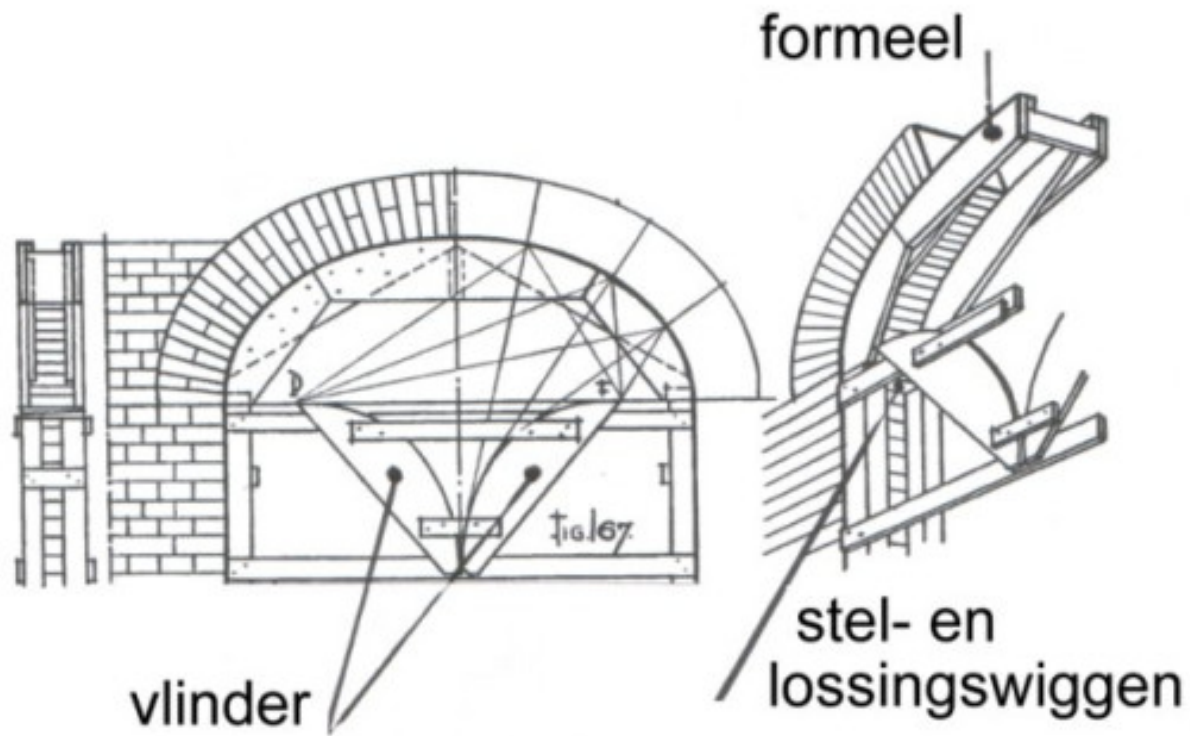
Boogconstructies in metselwerk

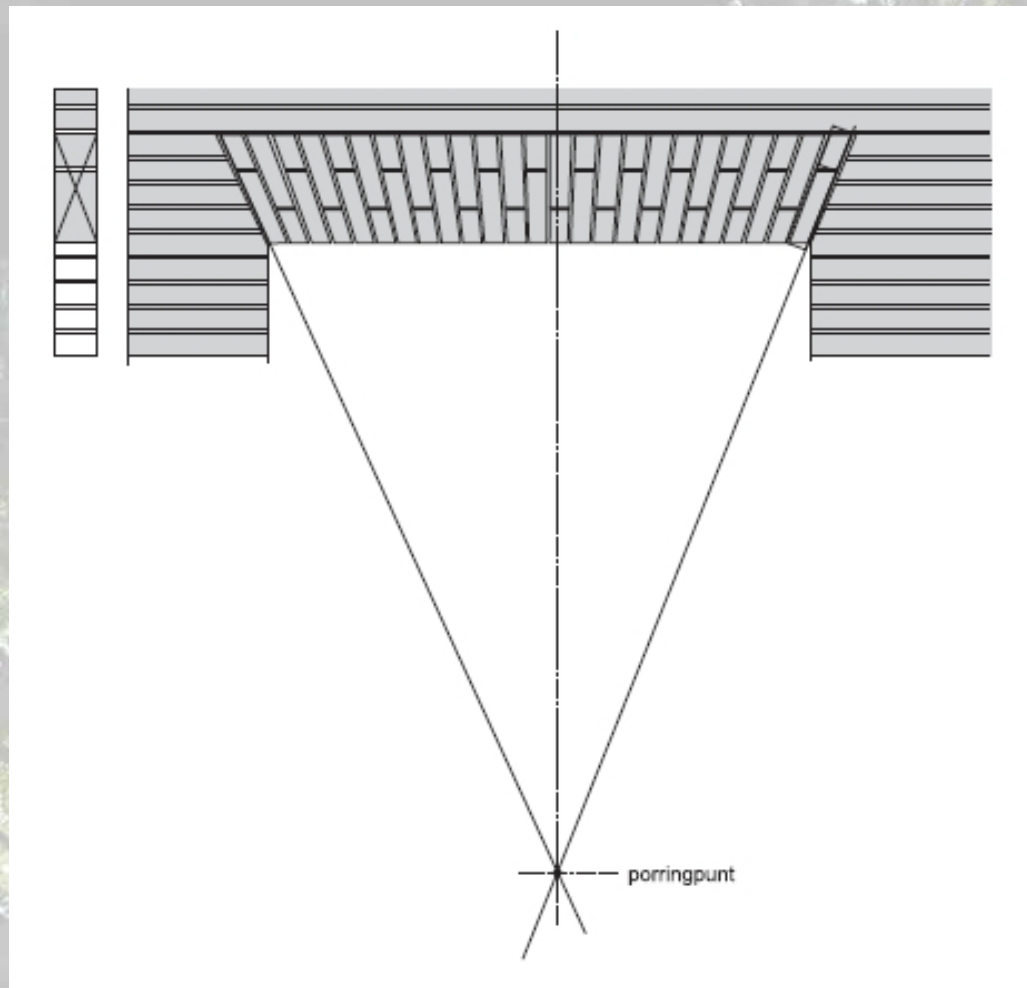
Ondersteuning tijdens metselen middels een schenkel of een formeel

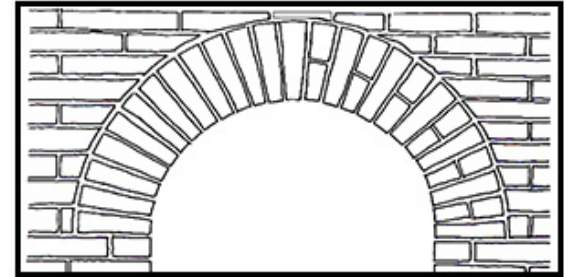
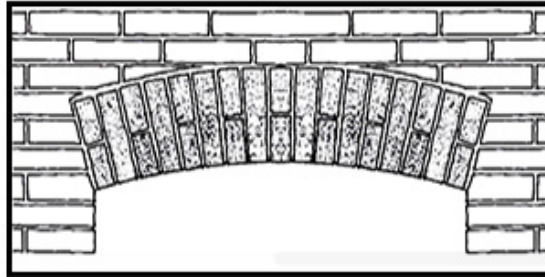
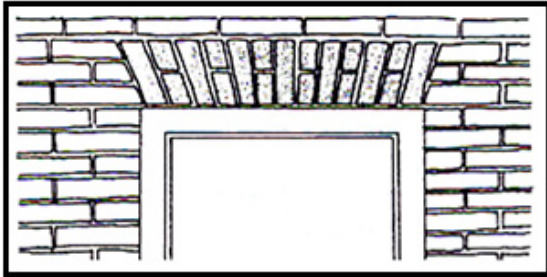
Een formeel is een dubbele constructie met latten erover heen

Ondersteuning tijdens metselen middels een schenkel of een formeel

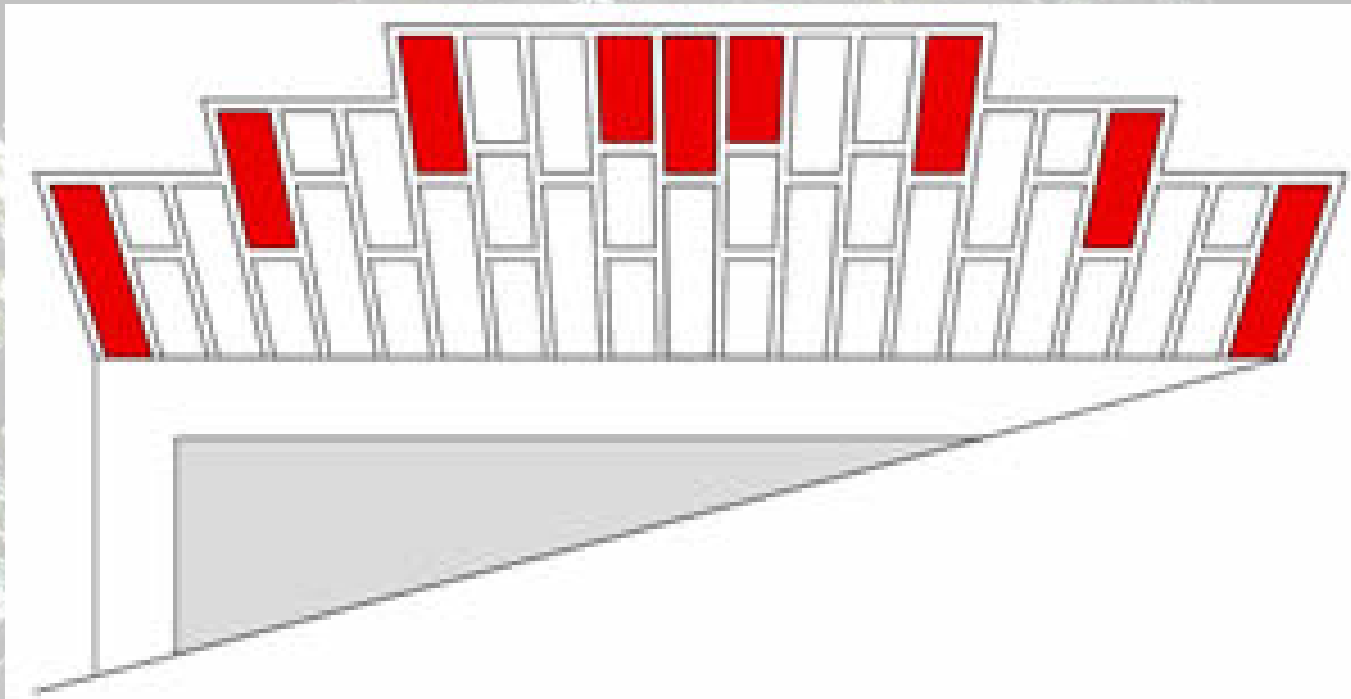
Het porringpunt is het punt vanuit waar de boog wordt uitgezet

strekse boog

segmentboog

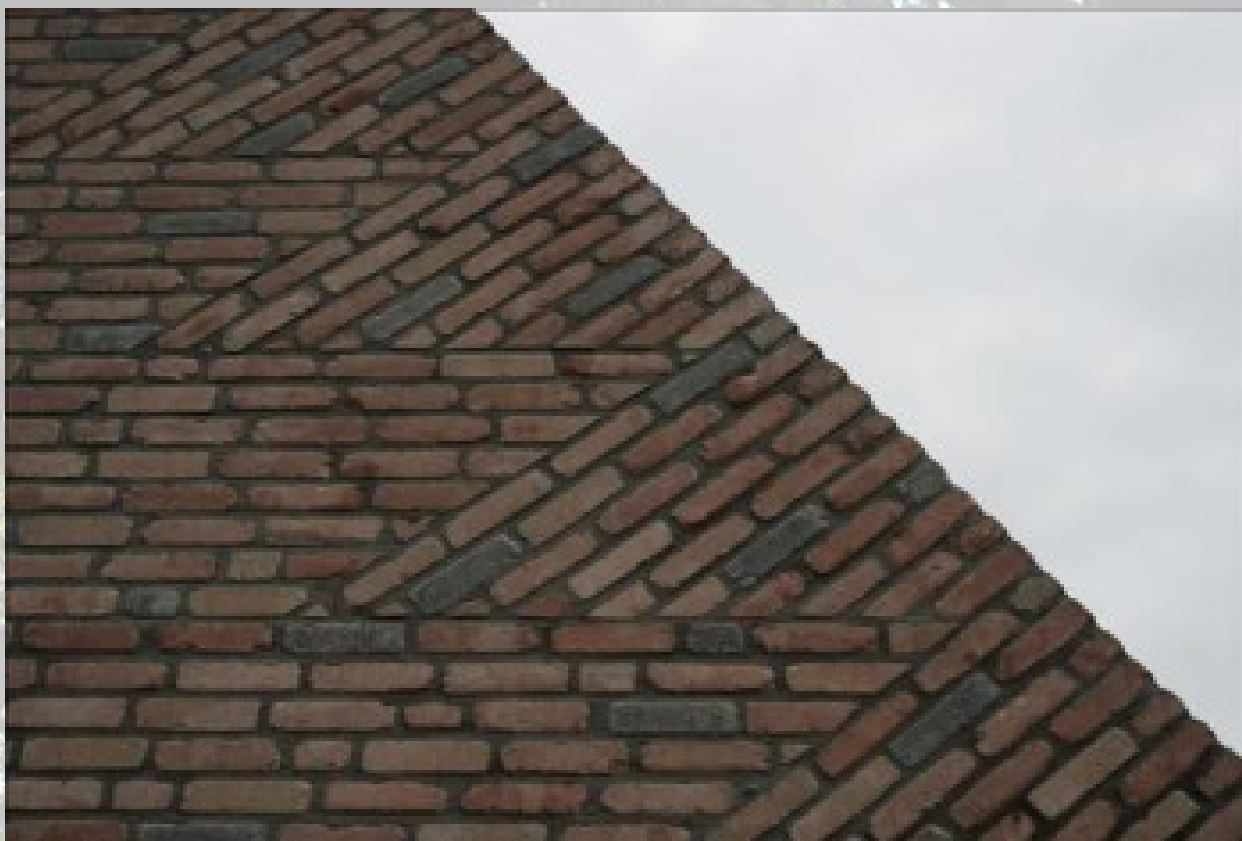
halffrondboog

Dit is de originele hanekam constructie

Optioneel is de rollaag, hierbij heeft het kozijn een dragende functie

Ook veel voorkomend bij gevels van boerderijen; vlechtwerk

Als de lagen in het vlechtwerk afwijken, spreekt men van boerenplechtwerk

Vrij zeldzaam is het aanbrengen van een teken in het metselwerk

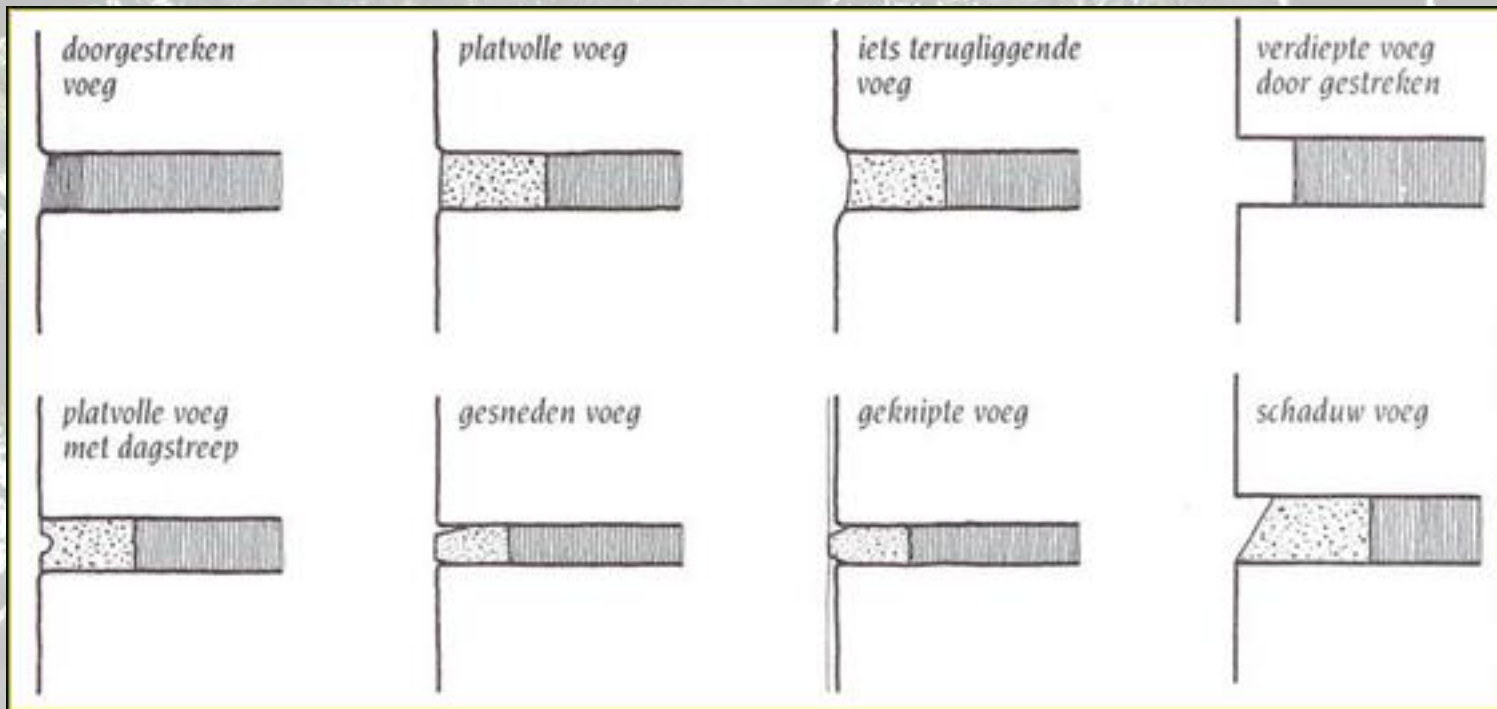

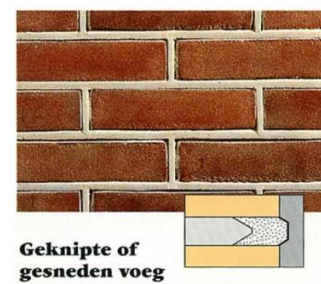
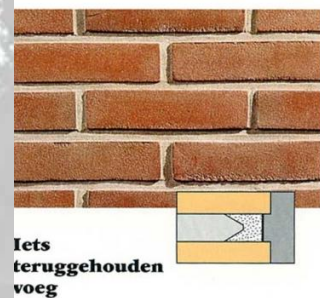
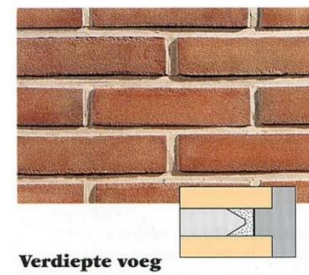
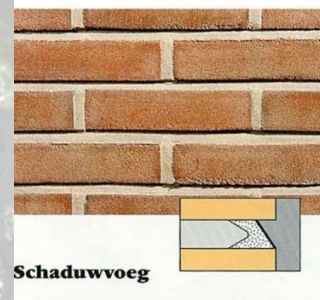
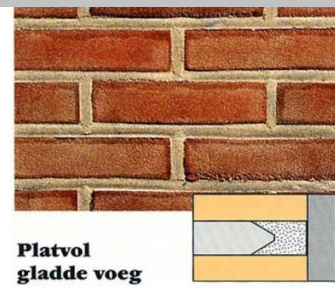
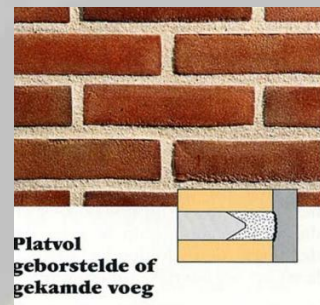
Verdere ornamenten in metselwerk zijn de aanzet- en sluitstenen in een boog

Daarnaast zijn er nog de ingemetselde datumstenen

Voegwerk

Impressies van voegwerk

Het aanbrengen van snijwerk en knipwerk

Bij boerderijen werd voegwerk met een daggestreep ook vaak toegepast

Wees zuinig op metselwerk, voegwerk en de gebintconstructie!
Dit zijn de elementen die een boerderij zo waardevol maken en kunnen niet
vervangen worden!!

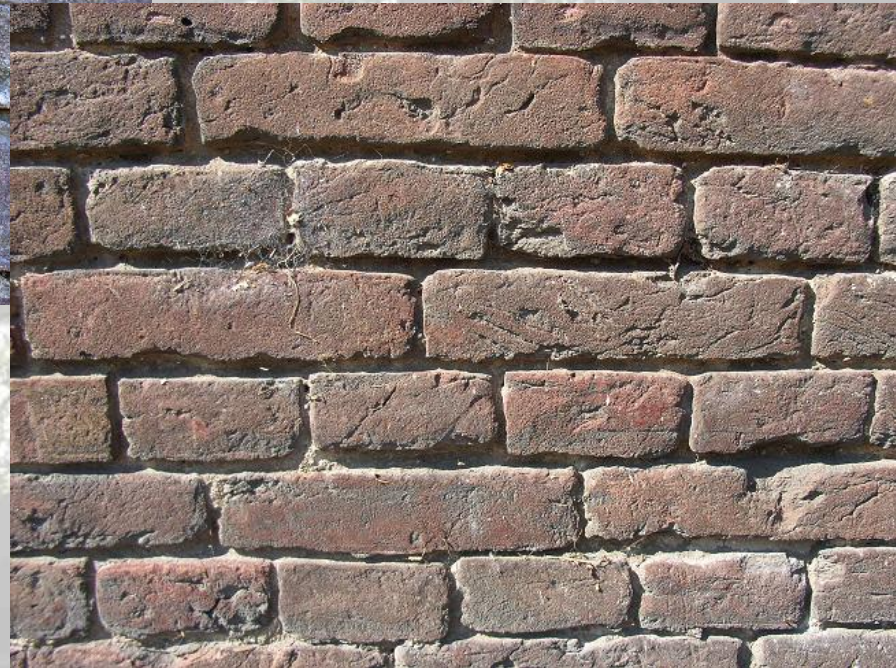
Vinden we links nou echt mooier? Het pand is 120 jaar oud!!

Hydrofoberen, vochtafstotend maken met een middel, niet doen!

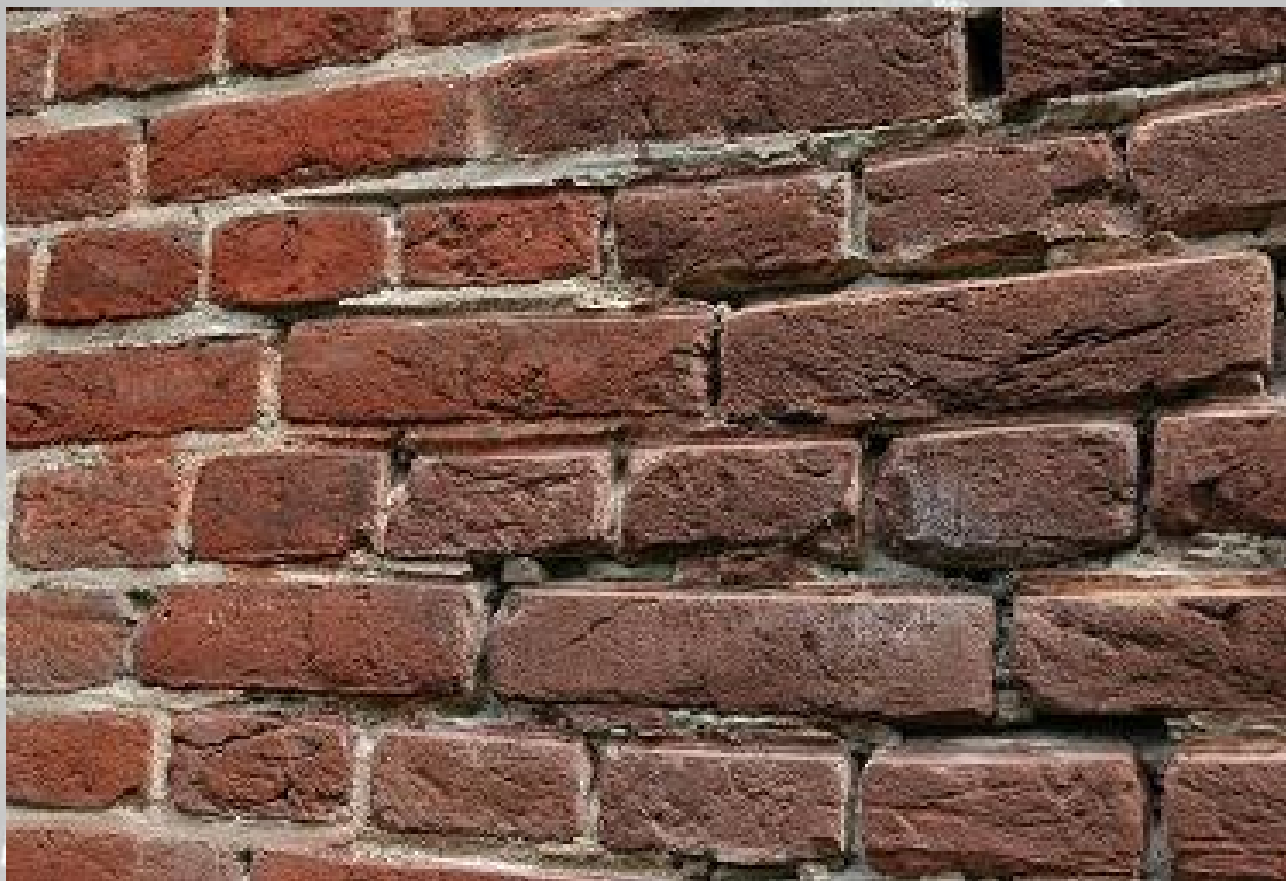
Laat niet de eerste de beste het voegwerk uitvoeren!
Een harde voeg is funest voor eeuwenoud metselwerk

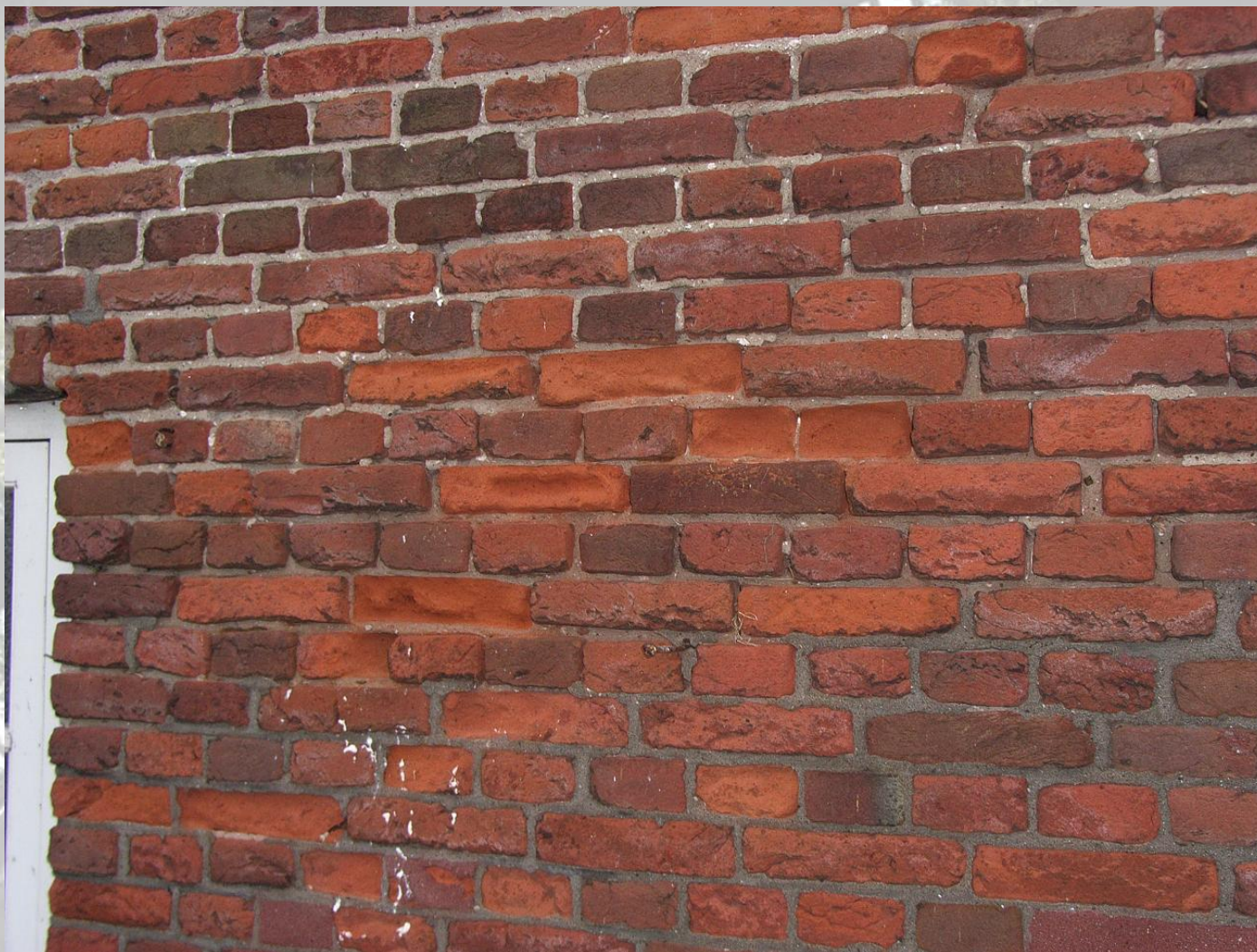
Naast afwegingen vooraf, kan er ook tijdens de uitvoering wat misgaan...
hier kun je geen slijptol gebruiken!

Toch even proberen

Gaat best goed, toch?

Op de plek van de nieuwe harde voeg openbaart zich de schade

Ook bij kleine herstellingen gaat het mis

Scheuren in metselwerk veel voorkomend, wat te doen?

Het kan ook erger

Hier is duidelijk meer aan de hand

Mooie scheur, altijd afwegen wat te doen

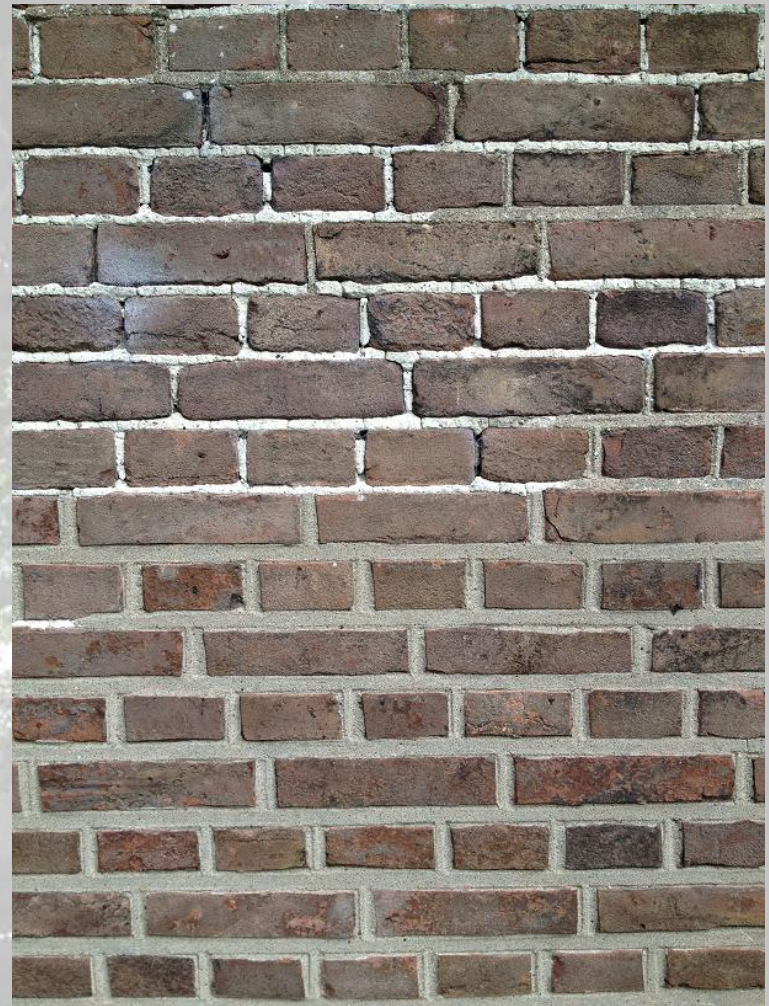
Boven de boog een herstelde scheur

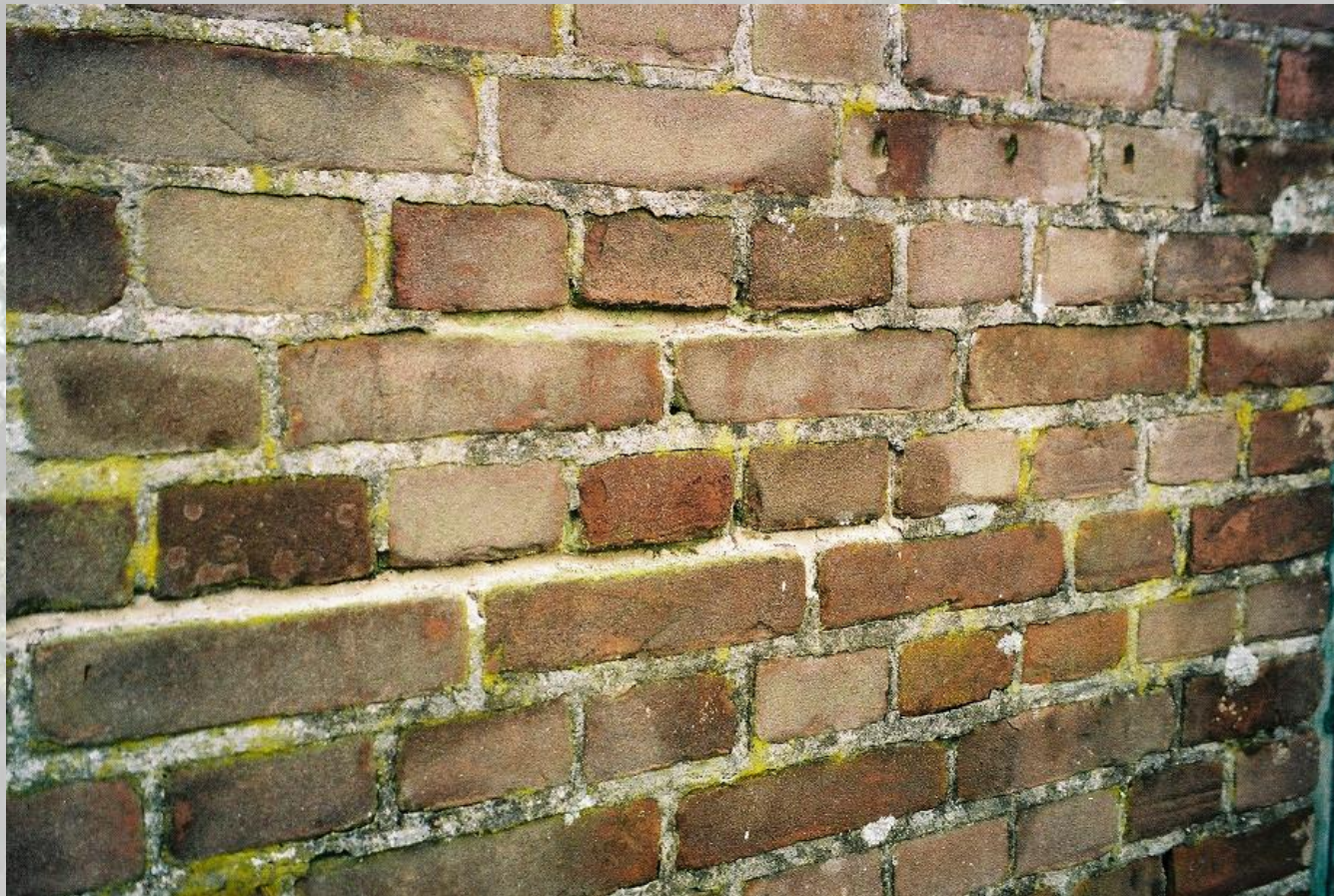
Scheuren in gevel met keihard voegwerk

Bijpassend voegwerk

Zowel de kleur als de vorm is niet gelukt

Moderne portlandcement hecht niet op kalkhoudende specie

Heel fijn metselwerk, dit kun je niet voegen zonder schade

Van oorsprong doorgestreken, later geprobeerd voeg op te plakken

De meerwaarde van een overstek

Een zgn. osendrup, erg vochtig, zorg voor waterafvoer

Een verholen goot onder de laatste pan tegen de gevel

Achterstallig onderhoud, goot verstopt en buigt door

houten balk ligt erg ondiep in het metselwerk

Het dichtzetten van oude openingen (inboeten) kan heel mooi gedaan zijn

Of bewust zichtbaar blijven (rollagen gehandhaafd)

Of zonder enig gevoel

Metselwerk uit het eind van de 18e eeuw met een uitbreiding uit 1970

Kortom; win eerst professioneel advies in, voordat je uberhaupt begint!
Veel van deze ellende kan gewoon voorkomen worden